

ICOMOS

ZAMEK KRÓLEWSKI, 00-277 WARSZAWA, PLAC ZAMKOWY 4

Tel. +48 22 6224159, kom. +48 606652453, fax 22 3984707

e-mail: sekretariat@icomos-poland.org

www.icomos-poland.org

ds. BPP-0441-9(2)-2013

Warszawa, dn. 12 lipca 2013 r.

Kancelaria Prezydenta RP
Biuro Projektów Programowych
ul. Wiejska 10
00-902 Warszawa

Szanowni Państwo,

Z dużym zainteresowaniem przyjęliśmy informację o planowanej inicjatywie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, dotyczącej rozszerzenia narzędzi ochrony krajobrazowej w ustawodawstwie polskim. Jest to sprawa niezwykle istotna dla środowisk merytorycznie związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu w Polsce.

Jako komisja naukowa zajmująca się rozpowszechnianiem metod ochrony oraz wspieraniem badań w zakresie krajobrazu kulturowego czujemy się zobowiązani do przekazania Państwu kilku uwag, które nasuwają się po przeanalizowaniu „Projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu; projekt z 21 maja 2013 r.". Uważamy, że w fazie projektowania zmian w zakresie narzędzi ochrony krajobrazu kulturowego konieczna jest współpraca zespołu przygotowującego projekt ustawodawczy z gronem specjalistów – naukowców i praktyków z w wielu dziedzin bezpośrednio i pośrednio związanych z krajobrazem. W załączonym do pisma komentarzu pozwalamy sobie na zwrócenie uwagi, tylko na niektóre z ważnych kwestii, które powinny zostać poddane pod dyskusję.

Jednocześnie wyrażamy gotowość do współpracy merytorycznej w zakresie dalszych konsultacji wspomnianej inicjatywy.

Przepraszamy za niedotrzymanie terminu czerwcowego, ale spotkanie naszej komisji, miało miejsce dopiero 11 lipca br., po wpłynięciu informacji o trwających pracach nad projektem ustawy.

Z poważaniem

Mgr Barbara Werner

**Przewodnicząca Komisji Ogrodów Historycznych i Krajobrazu
Kulturowego Polskiego Komitetu Narodowego
Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS**

**Wiceprzewodnicząca d/s Europy International Scientific
Committee on Cultural Landscape - ICOMOS-IFLA**

Komisja Ogródów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego
Polskiego Komitetu Narodowego
Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS
Plac Zamkowy 4, 00-277 Warszawa
sekretariat@icomos-poland.org
Tel. 606652453, fax. 22 3984707

**Uwagi do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku
ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu**

(projekt opracowany z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, 21 maja 2013 r.)

1. Projekt ustawodawczy (dalej w treści niniejszego opracowania zwany „Projektem”) mający na celu uregulowanie polityki krajobrazowej w Polsce uważamy za inicjatywę ważną i konieczną w celu doprecyzowania ratyfikowanej przez Polskę Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, sporządzonej we Florencji 20 października 2000 roku (Dz. U. 2006, Nr 14, poz. 99). Zwracamy uwagę, na ważną kwestię nie tylko ochrony, ale także promowania, gospodarowania i zarządzania krajobrazem (art. 3 Europejskiej Konwencji Krajobrazowej), której rozwinięcie jest konieczne w przedstawionym projekcie.
2. Uważamy, że świadome planowanie ochrony krajobrazowej wynika z zasięgnięcia opinii merytorycznej fachowców w danej dziedzinie. Postulujemy, aby nad ustaleniem ostatecznej wersji projektu ustawy, brało udział szerokie grono przedstawicieli środowisk związanych z ochroną krajobrazu i ładem przestrzennym.
3. Zastanowienie budzi definicja „walorów krajobrazowych”. Jak należy rozumieć podział na wartości historyczne i kulturowe, jakie różnice je określają, skoro wg definicji krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka?
4. Zwracamy uwagę, że „projekt audytu krajobrazowego”, który będzie typował krajobrazy priorytetowe, będzie OPINIOWANY (nie uzgadniany) (art. 5b, ust. 2 Ustawy o ochronie przyrody – dodany przez art. 9 Projektu) w zakresie merytorycznym dotyczącym wartości kulturowych (i historycznych) tylko przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z pominięciem wojewódzkiej komisji urbanistyczno-architektonicznej i innych jednostek specjalistycznych odpowiedzialnych za ochronę krajobrazu kulturowego i ład przestrzenny. Ponadto opinię wojewódzkiej komisji urbanistyczno-architektonicznej zasięgać będzie się tylko w przypadku „projektu urbanistycznych zasad ochrony”, które mają być aktem prawa miejscowego (art. 5c, ust. 2 i art. 5d, ust. 2 Ustawy o ochronie przyrody – dodany przez art. 9 Projektu), choć opracowywanym na szczeblu wojewódzkim. Zapis projektu ustawy rodzi również pytanie, jakie konsekwencje niesie za sobą opinia negatywna projektu audytu krajobrazowego i projektu urbanistycznych zasad ochrony krajobrazu wniesiona przed upływem miesiąca, skoro brak odpowiedzi uważany jest jako opinia pozytywna (art. 5b, ust. 2 pkt. 1) i art. 5d, ust. 2 pkt. 2) Ustawy o ochronie przyrody – dodany przez art. 9 Projektu).
5. Niewłaściwe jest sprowadzanie walorów widokowych krajobrazu do jednego elementu ekspozycyjnego, czyli dominanty, której wydziłek w projekcie ustawy jest negatywny. Tymczasem jest to tylko jeden ze składowych widoku (akcenty, tło, punkty i otwarcia widokowe, osie kompozycyjne i widokowe itp.), który pozytywnie charakteryzuje dobrze ukształtowane układy urbanistyczne i ruralistyczne (wieża kościoła, ratusza, soliter starego drzewa wśród pól).

6. Niepokojące jest wycofanie się ochrony krajobrazu z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Ponieważ wykonanie „urbanistycznych zasad ochrony krajobrazu”, będących praktycznie ustaleniami szczegółowymi z MPZP, powoduje w praktyce, że powielanie czasochłonnnych i kosztownych opracowań wydaje się zbędne, a więc MPZP nie będą na tych terenach wykonywane. Kształtowanie krajobrazów priorytetowych będzie więc w praktyce odbywało się poprzez wydawanie decyzji o warunkach zagospodarowania dla pojedynczej działki ewidencyjnej.
7. Zwracamy również uwagę, na definicję „krajobrazu priorytetowego – jako krajobrazu cennego i wymagającego zachowania”.
Ochrona krajobrazów o wysokich walorach krajobrazowych została ujęta w postaci form ochrony prawnej: parków kulturowych, obszarów chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i parków krajobrazowych.
Problemem współczesnego kształtowania krajobrazu są obszary o dużym potencjale krajobrazowym, ale zdegradowane, będące nośnikiem tożsamości kulturowej regionu (tereny pokopalniane, postindustrialne, powojaskowe) – one priorytetowo powinny być zrehabilitowane poprzez świadome wieloletnie zarządzanie procesem przekształceń (patrz Europejska Konwencja Krajobrazowa). Ochronę bierną krajobrazu poprzez zachowanie (konserwację) gwarantują już formy ochrony prawnej, natomiast polityka krajobrazowa powinna opierać się na ochronie czynnej wzmocnionej narzędziami zrównoważonego gospodarowania, zarządzania i promowania krajobrazu - wg zaleceń Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.
8. Zwracamy również uwagę, że uzasadnienie do projektu ustawy (str.14), że parki kulturowe nie przyjęły się, a zespoły przyrodniczo-krajobrazowe tak - jest błędne. Zasięg i zakres działania w zespole przyrodniczo-krajobrazowym jest mniejszy, a jego utworzenie ustawodawczo NIE OBLIGUJE do wykonywania planu ochrony, planu zarządzania, ani planu miejscowego, a więc bardzo kosztownych opracowań interdyscyplinarnych. Park kulturowy jest z jednym z pierwszych narzędzi umożliwiających czynną ochronę krajobrazu kulturowego – nadal niezrozumiałą społecznie, administracyjnie, trudną i kosztowną. Należy więc zrewidować restrykcyjną procedurę uchwalania parków kulturowych. Porównywanie procedury tworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego z „urbanistycznymi zasadami ochrony krajobrazu” jest dużym uproszczeniem niemającym umocowania w praktycznym planowaniu zrównoważonego rozwoju krajobrazów priorytetowych i ładu przestrzennego w Polsce.

Opracowała:

Dr inż. Katarzyna Pałubska, arch.kraj.

**Komisja Ogrodów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego
Polskiego Komitetu Narodowego
Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS**

Warszawa, dn. 12 lipca 2013 r.